

4. Zákon na ochranu zvířat proti týrání - zákaz týrání a propagace týrání

Účelem zákona na ochranu zvířat proti týrání je chránit zvířata, jež jsou živými tvory schopnými pociťovat bolest a utrpení, před týráním, poškozováním jejich zdraví a jejich usmrcením bez důvodu, pokud byly způsobeny, byť i z nedbalosti, člověkem (§ 1 odst. 1 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání).

Zvířetem se podle tohoto zákona myslí každý živý obratlovec, kromě člověka, nikoliv však plod nebo embryo.

Zákon zakazuje:

- I. Týrání zvířat
- II. Všechny formy propagace týrání zvířat
- III. Bezdůvodné usmrcení zvířete
- IV. Opustit zvíře s úmyslem se ho zbavit nebo jej vyhnat
- V. Provádět bolestivé zákroky bez znecitlivění (výjimkou jsou pokusná zvířata)

Týrání zvířat

Jako týrání můžeme označit chování, které uvádí § 4 zákona na ochranu zvířat proti týrání. Za týrání se považuje např. nutit zvíře k výkonům, které neodpovídají jeho fyzickému stavu a biologickým schopnostem a prokazatelně překračují jeho síly (*např. nutit starého psa s onemocněním kloubů, který se pohybuje s obtížemi k běhání na závodech, ...*) Dále podrobit zvíře výcviku nebo veřejnému vystoupení anebo obdobnému účelu, pokud je to pro zvíře spojeno s bolestí, utrpením, zraněním nebo jiným poškozením. Stejně tak se za týrání považuje používání podnětů, předmětů nebo bolest vyvolávajících pomůcek tak, že působí klinicky zjevné poranění nebo následné dlouhodobé klinicky prokazatelné negativní změny v činnosti nervové soustavy nebo jiných orgánových systémů zvířat a zacházet se zvířetem, přepravovat je nebo je pohánět způsobem, který vyvolává nepřiměřenou bolest, utrpení nebo poškození zdraví anebo vede k jeho neúměrnému fyzickému vyčerpání (*např. používat špičaté tyče k pohánění zvířat, ...*).

Také vychovávat, cvičit nebo účelově používat zvíře k agresivnímu chování vůči člověku nebo jiným zvířatům (nevztahuje se na výchovu, výcvik a použití zvířete k plnění úkolů, stanovených ozbrojenými silami, bezpečnostními sbory nebo obecní policií a na výchovu a výcvik psů prováděný chovatelskými sdruženími nebo organizacemi v rámci zájmové činnosti), cvičit nebo zkoušet zvíře na jiném živém zvířeti (s výjimkou výcviku loveckého dravce). Použití loveckých dravců je povoleno pro ochranu letišť, městských aglomerací, nebo jiných objektů. Zákon za týrání označuje i používání jiných živých zvířat jako lákadla nebo nástrah, aniž by to vyžadoval lov, štvání zvířat proti sobě, aniž by to vyžadoval lov, výcvik nebo použití ovčáckého nebo pasterveckého psa, nebo příprava zvířete k jeho vypuštění do volné přírody. A používání živá zvířata ke krmení těch druhů zvířat, u nichž z biologických důvodů není takový způsob výživy nutný (nutné např. pro hady).

Za týrání se rovněž považuje chovat zvířata v nevhodných podmínkách nebo tak, aby si sama nebo vzájemně způsobovala utrpení, z jiných než zdravotních důvodů omezovat výživu a napájení zvířete, nebo naopak překrmovat nebo krmit zvíře násilným způsobem, nejde-li o zákrok nezbytný k záchraně jeho života nebo zachování jeho zdraví. Dále pak podávat zvířeti potravu obsahující příměsi nebo předměty, které mu způsobují bolest, utrpení nebo jej jinak poškozují (*např. přidávat vyšší než udávané dávky minerálů, vitaminů; pohodit psovi špekáček se zapíchanými hřebíky, ...*), a také podávat zvířeti dopingové látky a jiné látky poškozující organismus s cílem změnit jeho výkon nebo vzhled, nebo podávat zvířeti bez souhlasu veterinárního lékaře veterinární léčiva a přípravky s výjimkou těch, které jsou volně v prodeji.

Týráním je omezování svobody pohybu nutné pro zvíře určitého druhu, pokud by omezování způsobilo utrpení zvířete, přičemž by omezení pohybu nebylo nutné například ze zdravotních důvodů. Případně používat k vázání nebo k jinému omezení pohybu zvířete prostředky, které zvířeti způsobují, anebo lze předpokládat, že budou způsobovat, poranění, bolest nebo jiné poškození zdraví. Za týrání se dle zákona považuje používat elektrický proud k omezení pohybu končetin nebo těla zvířete mimo použití elektrických ohradníků nebo přístrojů pro elektrické omračování a usmrcování zvířat anebo odchyt ryb podle zvláštního právního předpisu. Dále pak opustit zvíře, s výjimkou zvířete volně žijícího, s úmyslem se ho zbavit nebo zvíře vyhnat či vydat slabé, nevléčitelně nemocné, vyčerpané nebo staré zvíře, pro které je další přežívání spojeno s trvalou bolestí nebo utrpením, k jinému účelu než neodkladnému a bezbolestnému usmrcení a usmrtit zvíře způsobem působícím nepřiměřenou bolest nebo utrpení.

Za týrání je označeno provádění chirurgických zákroků za účelem změny vzhledu nebo jiných vlastností zvířete, a to i v případě, že by byly provedeny za použití prostředků pro celkové nebo místní znecitlivění, prostředků snižujících bolest nebo jiných metod. Zejména kupírování uší, ničení hlasivek nebo používání jiných prostředků k omezení hlasitých projevů zvířat anebo amputování drápů, zubů a jedových nebo pachových žlázy z jiných než zdravotních důvodů. Kupírování uší je dle zákona označení pro **kosmetický zákrok na obou stranách hlavy zvířete, v jehož důsledku dochází v podobném tvaru ke ztrátě ušního boltce a tím ke změně vzhledu zvířete**. Krácení ušních boltců ze zdravotních důvodů, např. kvůli nekroze či poranění není tedy kupírováním. Týráním je také řezání paroží nebo jeho části ve vývojové fázi živé tkáně z jiných než zdravotních důvodů a poškozování kostí, svalů nebo nervů křídel ptáků starších 3 dnů tak, aby bylo zabráněno jejich létání. Provádění některých chirurgických zákroků patří mezi výjimky, které zákon umožňuje odborně způsobilým osobám provádět i bez znecitlivění (viz. téma č. 6). Krvavé zákroky, úprava kopyt, podkovářské a paznehtářské úkony prováděné osobami, které k provádění takové činnosti nejsou odborně způsobilé je také označeno za týrání zvířat.

Týráním je dále, dle zákona, bezdůvodné vyvolávání nepřiměřeného působení stresových vlivů biologické, fyzikální nebo chemické povahy, zasahování do průběhu porodu způsobem, který neodpovídá obtížnosti porodu a zvyšuje bolest anebo poškozuje zdraví matky i mláďete. Při manipulaci s živými rybami se za týrání považuje zbavovat ryby šupin nebo ploutví, vsouvat rybám prsty pod skřele do žáber nebo jim vtlačovat prsty do očnic anebo násilně vytlačovat jikry nebo mlíčí, pokud se nejedná o výzkum a umělý chov ryb a nejde-li o postup stanovený zákonem o rybářství a zákonem o ochraně přírody a krajiny. Týráním je rovněž označování zvíře vymrazováním s výjimkou ryb a výžehem, s výjimkou koní.

Za týrání však můžeme označit i jiné tímto zákonem zakázané jednání, v jehož důsledku dojde k utrpení zvířete. Utrpením se podle zákona na ochranu zvířat proti týrání myslí *stav zvířete způsobený jakýmkoliv podnětem nebo zákrokem, kterého se zvíře nemůže samo zbavit a který*

zvířeti způsobuje bolest, zranění, zdravotní poruchu anebo smrt. Za nepřiměřenou bolest zákon považuje bolest, která neodpovídá povaze potřebného zákroku. V důsledku týrání může dojít k utýrání zvířete. Za utýrání se považuje přivození smrti zvířete v důsledku bolestivého anebo jiného jednání člověka způsobujícího trápení zvířete, a to i v případě, že toto jednání zvíře přežije, ale má za následek nutnost utrpení zvířete pro následky z utrpení. Za utýrání se též považuje usmrcení zvířete zakázanými metodami.

Zákon zakazuje, jak již bylo uvedeno výše, bezdůvodné usmrcení, ale kromě toho udává způsoby usmrcení, které jsou přímo zakázány a tedy považovány za utýrání zvířete. Je tedy zakázáno usmrtit zvíře utopením nebo jinými metodami udušení včetně použití farmak typu myorelaxantů a použitím látek a přípravků, jejichž dávkování neuvede zvíře do hlubokého znečitlivění a bezpečně nezpůsobí jeho smrt. Dále pak ubitím, ubodáním, nebo jinými metodami, které zvířeti způsobí nepřiměřenou bolest nebo utrpení, použitím elektrického proudu, pokud nenastane okamžitá ztráta vědomí a použití lepů a jiných podobných prostředků, které dlouhodobě omezují pohyb zvířete tak, že k usmrcení zvířete dochází v důsledku nedostatku potravy nebo tekutin anebo v důsledku jiných metabolických poruch. Co se týká volně žijících zvířat, je zakázáno usmrcovat pomocí tlučky, sítě, smyčky, pytláckého oka, harpuny nebo čelistových pastí či jiných konstrukčně podobných zařízení, pomocí jedovatých návnad a jedů, pomocí výbušnin, luků a samostřílů a elektrického proudu. Dále pak pomocí poloautomatické nebo automatické zbraně se zásobníkem na více než 2 náboje, pomocí letadla nebo motorového vozidla a pomocí formalinových a lepících pastí.

Výše uvedené chování, které je považováno za týrání, se však za týrání považovat nemusí. Je tomu tak v situacích spojených s naléhavou potřebou záchrany života zvířat nebo lidí, v naléhavých situacích při záchranných pracích a na provádění pokusu dle schváleného projektu pokusu.

Fyzická, právnická nebo podnikající fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že týrá nebo utýrá zvíře. V případě týrání by se mohlo jednat i o trestný čin. V trestním zákoníku je za trestný čin označeno týrání zvířat surovým nebo trýznivým způsobem. Přestupku se však může dopustit i fyzická osoba, která jako zákonný zástupce nezletilé osoby nebo osoby, která byla rozhodnutím soudu zbavena způsobilosti k právním úkonům, nebo jejíž způsobilost k právním úkonům byla rozhodnutím soudu omezena, nepřekazí týrání zvířete, o němž se hodnověrně dozví touto osobou.

Propagace týrání zvířat

Za propagaci týrání se považuje zejména vystavování, jiné demonstrace nebo předvádění zvířete, na kterém byl proveden zákrok, který je označen za týrání (*chirurgický zákrok za účelem změny vzhledu nebo jiných vlastností - kupírované uši, poničené hlasivky, z jiných než zdravotních důvodů amputované drápy, zuby, jedové nebo pachové žlázy, ...*) na veřejném vystoupení. Propagační týrání je ovšem i zveřejnění popisu, vyobrazení nebo audiovizuálního záznamu, které navádí k postupům, praktikám chovu nebo výcviku, odchytu nebo usmrcování, úpravám vzhledu zvířete a zásahům do jeho zdravotního stavu spojeným s týráním zvířete, pokud v doprovodné informaci není uvedeno, nebo to jinak nevyplývá, že se jedná o činnosti zákonem zakázané.

Fyzická, právnická nebo podnikající fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že propaguje týrání.